

Aktuality z legislativy EU a ČR v oblasti pojišťovnictví

Mgr. Irena Kubátová
Ministerstvo financí
odd. Pojišťovnictví a penzijní produkty

24. 10. 2024

Ministerstvo financí
České republiky

**Revize směrnice Evropského
parlamentu a Rady 2009/138/ES
o přístupu k pojišťovací a zajišťovací
činnosti a jejím výkonu
(Solvency II)**

Směrnice Solventnost II

- klíčový právní nástroj k fungování jednotného trhu v rámci sektoru pojišťovnictví;
- uplatňuje rizikově orientovaný přístup a nastavuje obezřetnostní pravidla s cílem zajistit stabilitu finančního trhu, umožnit jednotný trh pojišťovacích služeb a chránit pojistníky;
- Komise v září 2021 na základě pěti let zkušeností s fungováním rámce provedla komplexní přezkum klíčových prvků směrnice;
- výsledky přezkumu - na úrovni EU chybí právní úprava, která by řešila narůst systémových rizik, připravenost na krize a v případě potřeby řešila problémy samotných pojišťoven;
- návrh revize směrnice Solventnost II je součástí balíčku, zahrnujícího rovněž směrnici, kterou se stanoví rámec pro ozdravné postupy a řešení krize pojišťoven a zajišťoven (IRRD); aktuálně probíhá schvalování právně lingvistického přezkumu. Publikace ve Věstníku se očekává na konci roku 2024.
- další výzvy do budoucna - např. garanční schémata, přezkum pravidel souvisejících se sekuritizací

Kterých témat se revize směrnice Solvency II dotýká?

Revize zahrnuje širokou škálu témat:

- poskytnutí lepších pobídek k dlouhodobě udržitelnému financování ekonomiky;
- řešení potenciálního nárůstu systémového rizika a udržení stabilní celkové úrovně kapitálových požadavků pro pojišťovací sektor;
- proporcionalita a výkaznictví;
- zapojení do ekologické obnovy v souladu s cíli Zelené dohody pro Evropu (European Green Deal);
- nové nástroje a postupy orgánů dohledu k řešení potenciálního nárůstu systémového rizika v pojišťovnictví a k provádění makrobezřetnostního dohledu;
- posílení kvality dohledu, účinnějšího dohledu nad skupinou a zlepšení koordinace dohledu v rámci přeshraniční činnosti.

Dlouhodobě udržitelné financování ekonomiky, potenciální nárůst systémového rizika a udržení stabilní úrovně kapitálových požadavků

Směrnice Solvency II aktuálně nereflektuje dobře reálná rizika, povahu dlouhodobého pojistného byznysu, může nadhodnotit dlouhodobé závazky, volatilitu a rizika v dlouhodobých investicích. To má zásadní dopad na kapacitu sektoru krýt rizika, na schopnost nabízet záruky a na výši a druh případných investic.

Oblasti změn:

- zpřesnění vyrovnávací úpravy;**
- zlepšení mechanismu stanovení koeficientu volatility pro oceňování závazků takovým způsobem, který by lépe řešil problémy umělé volatility;**
- revize rizikové přírážky, která je v současnosti nadměrně vysoká a je zdrojem další umělé volatility;**
- revize kapitálových požadavků u dlouhodobých aktiv.**

Proporcionalita

Proporcionalita je v revidovaném rámci zakotvena jasnějším způsobem. Cílem je předcházet nadměrné zátěži a nákladným požadavkům, které často přeneseně nesou pojistníci.

Konkrétní změny:

- zvýšení prahových hodnot pro uplatnění výjimky z působnosti Solvency II;
- nový koncept nízkorizikových podniků i skupin („small and non-complex“ – „SNC“) včetně kritérií pro jejich identifikaci;
- pravidla používání proporcionality v oblasti ŘKS a vykazování, která pro SNC upravují některé požadavky (SFCR – nová struktura zprávy a povinný audit rozvahy, ORSA – analýza klimatických scénářů).

Zapojení do ekologické obnovy v souladu s cíli Zelené dohody pro Evropu

Pojistný sektor je zapojen do ekologické obnovy v souladu s cíli Zelené dohody pro Evropu a může sehrát při přechodu na „zelené“ financování důležitou roli. Do směrnice Solvency II se doplňují nové požadavky:

- zařazení analýzy klimatických scénářů (do ORSA), ve kterých pojistitelé určí veškeré významné expozice vůči rizikům spojeným se změnou klimatu a posoudí dopad dlouhodobých scénářů změny klimatu na své podnikání;
- pověření pro EIOPA, pokud jde o rizika udržitelnosti - prozkoumat specializované obezřetnostní zacházení související s aktivy nebo činnostmi souvisejícími s environmentálními a/nebo sociálními cíli, a pravidelně přezkoumávat rozsah a kalibraci parametrů standardního vzorce vzhledem k rizikům přírodních katastrof.

Nové nástroje a postupy orgánů dohledu I

Orgány dohledu mají nyní omezené nástroje k řešení potenciálního nárůstu systémového rizika v pojišťovnictví a k provádění vhodného makrobezpečnostního dohledu. Novela směrnice Solvency II je vybavuje novými nástroji a postupy:

- pojistitelé posoudí dopad pravděpodobného makroekonomického vývoje a vývoje na finančních trzích, včetně nepříznivých ekonomických scénářů na svůj rizikový profil, obchodní rozhodnutí a požadavky na solventnost;
- pojistitelé ve své investiční strategii zohlední pravděpodobný makroekonomický vývoj a vývoj na finančních trzích a posoudí, do jaké míry mohou jejich investice zvýšit systémové riziko, a zhodnotí faktory udržitelnosti a jejich dlouhodobý dopad na jejich investiční strategii;

Nové nástroje a postupy orgánů dohledu II

- řízení a plánování likvidity - revize Solvency II zahrnuje nové požadavky na řízení a plánování likvidity, aby byla zajištěna schopnost vyrovnat finanční závazky vůči pojistníkům. Pojistitelé vypracují ukazatele rizika likvidity a následně budou riziko likvidity sledovat, zatímco orgánům dohledu bude umožněno zasáhnout, pokud by pojistitel slabiny v oblasti likvidity vhodným způsobem neřešil;
- orgány dohledu dostanou možnost omezit nebo pozastavit výplatu dividend a jiné platby akcionářům a jiným podřízeným věřitelům, omezit nebo pozastavit zpětné odkupy akcií, bonusy nebo jiné pohyblivé složky odměn, a výjimečně a jako krajní opatření pozastavit výplatu odkupného v souvislosti s pojistnými smlouvami životního pojištění.

Posílení kvality dohledu

Pro zlepšení kvality dohledu se do Solvency II nově zařazují tato opatření:

- rozhodnutí o odmítnutí vydat povolení k činnosti bude oznámeno EIOPA včetně odůvodnění odmítnutí, a zaznamenáno do databáze, do níž bude orgánům dohledu umožněno nahlížet;
- zavádí se možnost společného posouzení žádosti o povolení k činnosti;
- v rámci nastavení ŘKS pojišťoven nové požadavky, zejména na:
 - neslučitelnost klíčových funkcí a na jejich nezávislý výkon, včetně pravomoci požadovat nahrazení člena správního, řídicího a kontrolního orgánu nebo držitele klíčové funkce;
 - požadavek na vypracování písemných zásad pro odměňování;
 - pozornější posouzení, jak jsou dodržovány požadavky na způsobilost a bezúhonnost členů správního, řídicího a kontrolního orgánu nebo držitele klíčové funkce.

Posílení kvality dohledu nad skupinou

V oblasti dohledu nad skupinou mají změny zlepšit účinný dohled nad skupinou, včetně zajištění příslušných donucovacích pravomocí, konkrétně:

- zjednodušit identifikaci společností tvořících skupinu, vyjasnit definice (pojišťovací holdingové společnosti, významné operace uvnitř skupiny, koncentrace rizik);
- upřesnit, jak se makrobezřetnostní pravidla budou uplatňovat na skupinové úrovni, a revizi pravidel pro výpočet solventnosti skupiny;
- upravit uplatňování pravidel řízení a kontroly a úlohy správního, řídicího a kontrolního orgánu mateřského podniku;
- zajistit soulad písemných koncepcí skupiny s koncepcemi přijatými přidruženými podniky;
- posouzení způsobilosti a bezúhonnosti osob odpovědných za klíčové funkce v pojišťovacích holdingových společnostech a smíšených finančních holdingových společnostech.

Posílení kvality a koordinace dohledu v rámci přeshraniční činnosti

Úpravy k posílení kvality, soudržnosti a koordinace dohledu nad činností pojišťoven a zajišťoven v rámci přeshraniční činnosti se týkají zejména výměny informací mezi orgány dohledu v domovském a hostitelském členském státě.

Posiluje se úloha EIOPA ve složitých přeshraničních případech, kdy se zúčastněným orgánům dohledu nedaří dosáhnout společného stanoviska v rámci platformy pro spolupráci.

Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady nastavující rámec pro ozdravné postupy a řešení krize u pojišťoven a zajišťoven (IRRD)

Směrnice IRRD

- **Návrh směrnice IRRD nastavuje rámec pro ozdravné postupy a řešení krize;**
- **cílem návrhu je stanovení minimálního harmonizovaného rámce pro zvládnutí dopadů situace, kdy se pojišťovna nebo zajišťovna ocitne ve finančních problémech;**
- **minimální harmonizace včetně definice společného přístupu k základním prvkům ozdravných postupů a řešení krize zamezí současné nejednotnosti a usnadní přeshraniční spolupráci;**
- **prostor, aby členské státy přijaly dodatečná opatření na vnitrostátní úrovni;**
- **návrh směrnice IRRD je součástí balíčku, zahrnujícího rovněž návrh revize směrnice Solvency II;**
- **publikace ve Věstníku se očekává na konci roku 2024.**

Směrnice IRRD upravuje

- zřízení orgánů příslušných pro řešení krize;
- preventivní ozdravné plánování;
- plánování řešení krize;
- zásady a podmínky řešení krize;
- nástroje k řešení krize;
- pravomoci k řešení krize;
- financování řešení krize.

Stejně jako u směrnice Solvency II se uplatňuje zásada proporcionality pro vybrané pojistitele, kterým jsou podle jejich povahy, rozsahu a složitosti jejich činností a podle poskytovaných služeb stanoveny zjednodušené povinnosti.

Zřízení orgánů příslušných pro řešení krize

Členské státy zřídí orgány příslušné k řešení krize v pojišťovnictví, vybavené minimálním harmonizovaným souborem pravomocí.

Tímto orgánem mohou být například národní centrální banky, příslušná ministerstva, orgány veřejné správy nebo jiné orgány pověřené pravomocemi veřejné správy.

V případě, že jsou pravomoci svěřeny již existujícímu orgánu, budou zavedena opatření, která zabrání střetu zájmů mezi funkcemi dohledu a řešení krize a zajistí provozní nezávislostí, zejména s ohledem na orgány dohledu.

Preventivní ozdravné plánování

Orgány dohledu určí pojistitele, kteří jsou povinni vypracovat preventivní ozdravné plány a pravidelně je aktualizovat.

Plány zahrnují kvalitativní a kvantitativní ukazatele, při jejichž dosažení by měla být zvažována nápravná opatření.

Orgány dohledu posoudí preventivní ozdravné plány a zkontrolují, zda jsou komplexní a zda by mohly včas obnovit životaschopnost společnosti.

Skupiny vypracují a předloží orgánu dohledu nad skupinou preventivní ozdravné plány, které určí nápravná opatření, jež mohou být požadována na úrovni konečného mateřského podniku a jednotlivých dceřiných společností. Orgány dohledu mohou vyžadovat, aby dceřiné společnosti vypracovaly a předložily preventivní ozdravné plány.

Plánování řešení krize

Orgány příslušné k řešení krize po konzultaci s orgány dohledu připraví plány řešení krize, které stanoví opatření v případě splnění kritérií pro vstup do řešení krize včetně očekávaného dopadu selhání pojistitele a včetně zohlednění přeshraniční činnosti.

Na SNC podniky se požadavky na plánování řešení krize nevztahují, výjimkou jsou případy, kdy se orgán příslušný k řešení krize domnívá, že podnik představuje zvláštní riziko na vnitrostátní nebo regionální úrovni.

Orgány příslušné k řešení krize na úrovni skupiny vypracují plány řešení krize na úrovni skupiny.

EIOPA vypracuje návrhy regulačních technických norem, v nichž dále upřesní obsah plánů řešení krize.

Podmínky řešení krize I

Směrnice IRRD stanoví podmínky pro spuštění aplikace nástrojů pro řešení krize, které musí být splněny současně

- pojistitel selhává nebo je pravděpodobné, že selže;
- neexistuje šance, že by soukromý sektor nebo některé opatření v oblasti dohledu mohly selhání odvrátit v přiměřeném časovém rámci;
- opatření k řešení krize jsou nezbytná ve veřejném zájmu.

Podmínky řešení krize II

Za selhání se považuje, pokud pojistitel:

- porušuje nebo pravděpodobně poruší minimální kapitálový požadavek podle směrnice Solvency II;
- již nesplňuje podmínky pro udělení povolení nebo závažným způsobem neplní povinnosti podle relevantních právních předpisů;
- aktiva pojistitele jsou nižší než jeho závazky;
- není schopen uhradit své dluhy nebo jiné závazky, včetně plateb pojistníkům nebo oprávněným osobám, jakmile se stanou splatnými;
- je požadována mimořádná veřejná finanční podpora.

Za pravděpodobné selhání se považuje stav, kdy existují objektivní skutečnosti podporující závěr, že k selhání podle bodů výše uvedených v blízké budoucnosti dojde.

Nástroje k řešení krize

Pokud jsou splněny podmínky pro řešení krize, budou mít orgány příslušné k řešení krize k dispozici následující nástroje:

- nástroj solventního ukončení činnosti (solvent run-off) ;
- nástroj převodu činnosti (sale of business);
- nástroj překlenovacího podniku (bridge undertaking);
- nástroj oddělení aktiv a závazků (asset and liability separation) ;
- nástroj odpisu nebo konverze (write-down or conversion).

Nástroje mohou být aplikovány orgánem pro řešení krize jednotlivě nebo kombinovaně s výjimkou nástroje oddělení aktiv a závazků, který lze použít pouze společně s jiným nástrojem k řešení krize.

Pravomoci k řešení krize I

Aby mohly být nástroje k řešení krize uplatněny, budou mít příslušné orgány následující pravomoci:

- převzít kontrolu nad společností a vykonávat všechna práva a pravomoci svěřené akcionářům, jiným vlastníkům a správnímu, řídicímu a dohledovému orgánu společnost ;
- zakázat uzavírání nových smluv, nastavit řádný postup ukončení činnosti a ukončit činnost podniku;
- převádět akcie nebo jiné nástroje vlastnictví vydané společností v režimu řešení krize;
- převést na jiný subjekt práva, aktiva nebo závazky společnosti;
- restrukturalizovat nebo snížit pojistné plnění, jistinu nebo dlužnou částku splatnou v souvislosti s dluhovými nástroji a způsobilými závazky společnosti;
- přeměnit dluhové nástroje a způsobilé závazky společnosti na kmenové akcie nebo jiné nástroje vlastnictví;

Pravomoci k řešení krize II

- zrušit dluhové nástroje vydané společností, s výjimkou zajištěných závazků;
- snížit nominální částku akcií nebo jiných nástrojů vlastnictví společnosti a zrušit tyto akcie nebo jiné nástroje vlastnictví;
- požadovat, aby společnost nebo příslušná mateřská společnost vydaly nové akcie nebo jiné nástroje vlastnictví nebo jiné kapitálové nástroje, včetně prioritních akcií a podmíněných konvertibilních nástrojů;
- změnit splatnost dluhových nástrojů a jiných způsobilých závazků vydaných společností nebo změnit výši úroků splatných podle těchto nástrojů a jiných způsobilých závazků nebo datum, kdy se úrok stane splatným, včetně dočasného pozastavení platby;
- provést závěrečné vyrovnání a vypovědět finanční smlouvy nebo deriváty;
- odvolat nebo vyměnit správní, řídicí nebo kontrolní orgán a vrcholné vedení.

Pravomoci mohou být vykonávány jednotlivě nebo v jakékoli kombinaci.

Financování

Každý členský stát zřídí jeden nebo více mechanismů financování s cílem zajistit, aby měl orgán příslušný k řešení krize k dispozici odpovídající finanční prostředky, a to prostřednictvím příspěvků ex ante nebo ex post nebo jejich kombinace od pojišťoven a zajišťoven povolených v daném členském státě a poboček podniků třetích zemí v Unii, které se nacházejí na území daného členského státu

aby pokryl alespoň úhradu rozdílu akcionářům, pojistníkům, oprávněným osobám, žadatelům nebo jiným stanoveným věřitelům pro případ – že jim vznikla větší ztráta, než by vznikla v případě likvidace v běžném úpadkovém řízení.

Členské státy mohou použít mechanismy financování k pokrytí dalších nákladů spojených s použitím nástrojů k řešení krize.

Členské státy budou informovat Komisi a EIOPA o zavedených mechanismech financování.

Děkuji Vám za pozornost

irena.kubatova@mfcrcz

